

3. Етюди для баяна на різні види техніки. 1 клас: учбовий репертуар дитячих музичних шкіл [Ноти] / [Ред.-упор. А. Нечипоренко, В. Угринович]. Київ: Музична Україна, 1988. Вид. 6. 48 с.
4. Етюди для баяна на різні види техніки. 2 клас: учбовий репертуар дитячих музичних шкіл [Ноти] / [Ред.-упор. А. Нечипоренко, В. Угринович]. Київ: Музична Україна, 1988. Вид. 6. 56 с.
5. Етюди для баяна на різні види техніки. 3 клас [Ноти] / [Ред.-упор. А. Нечипоренко, В. Угринович]. Київ: Музична Україна, 1995. 24 с.
6. Марценюк А. Етюди для баяна та акордена: пед. респ. учня акордеоніста [Ноти]. Луцьк: Вежа-Друк, 2017. 44 с.
7. Онуфрієнко А. Альбом баяніста: навч. посіб. [Ноти] / [Ред.-упор. А. Душний, В. Шафета, О. Карась, С. Карась]. Дрогобич: Посвіт, 2015. Вип. 3. 32 с.
8. Творчість композиторів Львівської баянної школи: навч. посіб. [Ноти] / [Ред.-упоряд. А. Душний, Б. Пиц]. Дрогобич: Посвіт, 2012. Вип. 3. 78 с.
9. Шлюбик В. Дитячий альбом для баяна (акордеона) [Ноти] / [муз.-ред. С. Процик, І. Фрайт]. Дрогобич: Посвіт, 2007. 40 с.
10. Шлюбик В. Педагогічний репертуар баяніста: навч. пос. [Ноти] / [Ред.-упор. А. Душний]. Дрогобич : Посвіт, 2010. 52 с.
11. Ященко І. Позиційно-багаторядна аплікатура в баянному виконавстві: теорія та практика: навч. посіб. [для студ. спец. «Музичне мистецтво» ВНЗ I-IV рівня акредитації]. Старобільськ: ЛНУ ім. Т. Шевченка, 2015. 99 с.

УДК 78.071.1:78.03:780.647.2(477.3-25)

**Василь СУВОРОВ,
Зоя СКАКАЛЬСЬКА**
(Луцьк, Україна)

ПАРАДИГМА БАЯННОЇ ТВОРЧОСТІ АЛІМА БАТРШИНА

Оригінальну сторінку баянної музики 60-х – 70-х рр. ХХ ст. становлять твори представника Львівської баянної школи класу М. Оберюхтіна – **Аліма Хакимовича Батршина** (1935 р. н.).

Творчий доробок композитора бере свій початок ще із навчання у Львівській консерваторії. У цей період, з під пера митця виходить його двочастинний Концерт для баяна з фортепіано (1958), який автор особистим виконанням репрезентує слухачам Львова та Києва.

Постать Батршина стала підґрунтям дослідження Б. Пица [5], Д. Кужелева [4], А. Сташевського. Біографічні дані та композиторську спадщину черпаємо із довідника А. Душного та Б. Пица [3, 5–6, 86–87]. Варто звернути увагу і на власні спогади Аліма Хакімовича про український період творчості під назвою «Вібрація почуттів» [1]. До слова, у 2006 році, у Дрогобичі виходить друком його твір під назвою «Вібрація почуттів: пам'яті М. Д. Оберюхтіна», а сам твір цього ж року презентується на міжнародній конференції у Львові⁵ із особистою присутністю А. Батршина.

Відтак, парадигму оригінальної музики митця налічують численні композиції, серед яких – Концерт, Дитяча сюїта, Концертна обробка для баяна за хоровими творами Ст. Людкевича, Фуга G-dur на тему української народної пісні «Вийшли в поле косарі», «Сарказм», «Гумореска», «Поліфонічні п'єси для дітей», низка Етюдів та багато ін. Для ансамблю баяністів, композитор пише «Дитячі танці» та «Татарські народні танці». Надзвичайно багатогранним є твір для голосу з баяном «Поклін Кобзарю» із присвятою українцям Канади на слова Д. Луцента [3, 86].

За визначенням Д. Кужелева «музика А. Батршина увібрала характерні випромінення його особистої вдачі, забарвленої світлими, життєдайними тонами ... а особистісна харизма музиканта, що оптимістично дивиться на світ з веселою усмішкою та гумором широї людини (принаймні таким знали композитора друзі й близькі йому люди) [4, 32].

Отже, звертаючись до Концерту, як великого жанру у творчості композитора, варто відзначити його яскравість у техніч-

⁵ Конференція «Львівська баянна школа та її видатні представники. Михайлу Оберюхтіну присвячується» відбулась 14 грудня 2006 року у Львівській музичній академії ім. М. Лисенка. Перший виконавець твору – викладач Дрогобицького музичного училища ім. В. Барвінського Іван Сирватка.

ному плані. Наповненість твору дрібною та акордовою технологією виконавської майстерності вимагає від музиканта вільного володіння спектром моторики виконавського апарату. Власне, такий вид написання притаманний даному періоду і постає втіленням традицій концертності або виконання у супроводі фортепіано.

Аналізуючи Концерт Батршина, Б. Пиц наголошує «Концерт А. Батршина – двочастинний, що як бачимо серед баянних концертів явище рідкісне ... Він привертає увагу яскравим тематизмом, характерною гармонічною мовою, метро ритмічною й ладовою організацією, переосмисленням класичного жанру, втіленням та оновленням його здобутків, своєрідним синтезом компонентів циклічної форми» [5, 100].

Перша частина, розпочинається на *Andante*. Викладу матеріалу притаманна канденційність наповнення, що супроводжується пасажами та трелями, гру октавами із паралельною дрібною технікою, тріо у співвідношенні до пальцевого тремоло із закінченням частини на ферматі арпеджіюваного акорду [2, 14–19]. Друга половина І ч. – умовно постає окремою тричастинною формою *Moderato 1 – Vivo – Moderato 2*. Відтак, *Moderato 1*, з наповненням акордової техніки у розмірі 4/4, *Vivo* – насиченою пасажною домінантою у розмірі 5/4 та 4/4 плавно переходить у *Moderato 2*, яке постає відображенням першого [2, 19–39].

Друга частина, включає чотири різнотемпові проведення. Перше проведення у *Presto*, насичене дрібною технікою [2, 40–55]; друге – *Valse boston*, у вирії легкості естрадної подачі із притаманним свінгуванням [2, 55–58]; третє – *Lento*, як епізодичне відхилення; четверте – *Presto* у аналогічному швидкоплинному технічному наповненні [2, 60–71].

Варто відзначити твір А. Батршина «The aspiration (Sarcasm)», написаний у 1966 р. Концертна композиція увійшла до посібника «Творчість композиторів Львівської баянної школи» (2012) під упорядкуванням А. Душного та Б. Пица [6]. Тематизм твору ніби перебуває у насміханні між частинами та епізодами. Це проявляється у октавному співвідношенні різних ритмічних конфігурацій (тт. 1-9). Наступна частина (з т. 10) передає колорит сміху за допомогою октавних перекличок та ок-

тавно-міхових акцентуаційних проведень, поєднання гри октавами та акордами, тощо. Основна тема періодично проводиться в руслі кульмінаційного проведення у певній частині, певного епізоду загальної структури твору. Фінальна частина постає відображенням перших дев'яти тактів із великою каденцією та феєричним закінченням перехідних по-октавних зворотів на *sfff*.

Наступним знаковим твором у напрацюванні композитора варто відзначити «The vibration of the sense» (2006) із присвятою своєму вчителю М. Оберюхтіну. Розмаїття темпових співвідношень формують різновекторність модерної музики у реалізації філософської думки та психологічних портретів-настроїв авторського задуму. Щодо виконавської наповненості, автор віддає перевагу накладанню ноти на ноту та різноманітності виконання прийому *vibrato* (для прикладу: вібрація зволоженням пальцем по грифу). А відтак, прийоми *gentle knock* й *trumbrato* у поєднанні динамічних контрастів та темпових коливань створюють неповторний ефект виконавської вправності музиканта-інтерпретатора [7].

Отже, творчість А. Батршина постає вагомим надбанням оригінальної музики для баяна в контексті Львівської баянно-акордеонної школи. Його музика актуальна та оригінальна крізь призму різних років написання, у авангарді навчально-виконавської практики сьогодення.

Література:

1. Батршин А. Вібрація почуттів. *Народно-інструментальне мистецтво на зламі ХХ – ХХІ століть: зб. мат. міжнар. наук.-практ. конф. (Дрогобич, 25 березня 2007)* / [Ред.-упор. А. Душний, С. Карась, Б. Пиц]. Дрогобич: Посвіт, 2007. С. 192–197.
2. Батршин А. Концерт для баяна з фортепіано [Ноти]. *Душний А., Пиц Б. Творчість композиторів Львівської баянної школи: навч. посіб.* Дрогобич: Посвіт, 2010. С. 14–71.
3. Душний А., Пиц Б. Львівська школа баянно-акордеонного мистецтва: довідник. Дрогобич: Посвіт, 2010. 216 с.
4. Кужелев Д. Баянна творчість українських композиторів: навч. посіб. Львів: СПЛОМ, 2011. 206 с.
5. Пиц Б. Концерт для баяна з фортепіано А. Батршина. *Львівська*

баянна школа та її видатні представники (70-річчю від дня народження Анатолія Онуфрієнка присвячується): зб. матер. наук.-практ. конф. (Старий Самбір, 23 квітня 2005) / [Ред.-упор. А. Душний, С. Карась, І. Фрайт]. Дрогобич: Коло, 2005. С. 98–107.

6. Vatrshin A. «The aspiration» (Sarcasm) [Ноти]. *Творчість композиторів Львівської баянної школи: навч. посіб.* / [Ред.-упоряд. А. Душний, Б. Пиц]. Дрогобич: Посвіт, 2012. Вип. 3. С. 5–14.
7. Vatrshin A. The vibration of the sense [Ноти]. *Твори для готово-виборного баяна / акордеона: навч.-реп. зб.* / [Ред.-упор. С. Карась, А. Душний, Б. Пиц]. Дрогобич: Посвіт, 2006. Зошит 2. С. 36–44.